

Kåfjord kommune

post@kafjord.kommune.no

Tromsø, 28.06.2022

Dette brevet sendes på vegne Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms og Naturvernforbundet Troms

Høringsuttalelse

Dispensasjonssøknad akvakultur lokalitet Ysteby

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. FNF Troms er kjent med at Kåfjord kommune har dispensasjonssøknad akvakultur på lokalitet Ysteby til offentlig høring og ettersyn og vi vil i det følgende få gi våre innspill i saken.

Medvirkning

Forum for natur og friluftsliv Troms mener det er positivt at kommunen legger opp til en bred høring i en sak som vil påvirke ulike interesser i fjorden ved etablering av et eventuelt åpent oppdrettsanlegg. Samtidig er det uheldig når frivillige organisasjoner innen eksempelvis natur og friluftsliv ikke får tilsendt saksdokumentene som høringsparter. Frivillige organisasjoner har ofte verdifulle erfaringer, perspektiver og lokal kunnskap som kan bidra til sakens opplysning og representerer de allmenne interesser i slike saker. Vi håper derfor at det i lignende saker i fremtiden kan være aktuelt å inkludere aktuelle organisasjoner og gjerne samarbeidsnettverket FNF Troms som høringspart, slik det er nå er det noe tilfeldig om man klarer å fange opp en dispensasjonssak.

Sakens bakgrunn og forhold til gjeldende plan

Kåfjord kommune har ikke tilgjengelig areal i gjeldende arealplan/kystsoneplan som muliggjør innsending av en ordinær akvakultursøknad om etablering av havbruksanlegg på Ysteby. Lerøy Aurora søker derfor om en midlertidig dispensasjon fra arealplan/kystsoneplan.

Avvik fra arealplaner reiser særlige spørsmål. De ulike planene er som oftest blitt til gjennom en omfattende beslutningsprosess og er vedtatt av kommunens

øverste folkevalgte organ, kommunestyret. Planene omhandler dessuten konkrete forhold. Det skal ikke være en kurant sak å fravike gjeldende plan.

Dispensasjoner må heller ikke undergrave planene som informasjons- og beslutningsgrunnlag. Ut fra hensynet til offentlighet, samråd og medvirkning i planprosessen, er det viktig at endringer i planer av betydning ikke skjer ved dispensasjoner, men behandles etter reglene om kommuneplanlegging og reguleringsplaner. Dette er likevel ikke til hinder for at det f.eks. dispenseres fra eldre planer som ikke er fullt utbygget, og der reguleringsbestemmelsene er til hinder eller direkte motvirker en hensiktsmessig utvikling av de gjenstående eiendommene. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/lovkommentar-til-plandelen-av-plan--og-bygningsloven/id2701235/?ch=20>

Forum for natur og friluftsliv Troms mener det er særlig uheldig å behandle nye lokaliteter for havbruk gjennom dispensasjon på grunn av konsekvensene åpne oppdrettsanlegg har for allmenne interesser og eksisterende næringer knyttet til eksempelvis tradisjonelt kystfiske og naturbasert reiseliv. Vi oppfordrer derfor kommunen til å avvente avklaring av eventuelle nye lokaliteter til rullering av kommuneplanen/ny kystsoneplan for en forsvarlig og helhetlig forvaltning av sine marine områder og strandsone. Dette er også en klar målsetting for planlegging i sjø ifølge nasjonal veileder på feltet.¹

Krav til dispensasjonssøknader; begrunnelse

En dispensasjonssøknad krever begrunnelse jmf. plan og bygningsloven § 19-1. FNF Troms noterer seg at Lerøy Aurora anfører behov for lokalitet i en kommune som ikke har ledig areal til slik næring pr. dato. Dette er tilfellet for langt de fleste selskap som driver akvakultur i dag og grunnet det store presset på sjøarealene til ulike formål er planlegging og ikke dispensasjon det riktige verktøyet.²

Vi kan derfor ikke se at søknaden er tilstrekkelig begrunnet gitt at det er et generelt behov for areal som er oppgitt i søknaden- vi oppfordrer derfor kommunen til å se på om kravet til begrunnelse er tilstrekkelig oppfylt for å behandle søknaden.

Hensynet til natur og friluftslivsinteressene

Natur og friluftsliv knyttet til elvefiske og fjorden er kulturelt og tradisjonelt viktig i Kåfjord som også er en sjøsamisk/samisk kommune der slike hensyn er særlig relevante. Aktiviteter knyttet til fiske og friluftsliv innebærer også bolyst, trivsel, aktivitet og bedret folkehelse. Det er liten tvil om at åpne oppdrettsanlegg i dag medfører en åpenbar risiko for anadrom fisk, villfisk og forurensning av sjøbunnen. Dette fremkommer i en rekke offentlige rapporter- eksempelvis her; <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2022-12> og her; <https://www.vitenskapsradet.no/> og her; <https://www.hi.no/hi/forskning/forsknings-og-radgivningsprogram/akvakultur>

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/planlegging-i-sjoomradene/id2700314/?ch=1>

² <https://www.statsforvalteren.no/more-og-romsdal/miljo-og-klima/sja-foredraga-fra-kampen-om-sjoareala/>

Status anadrom fisk i Manndalselva.

Manndalselva er kategorisert av vitenskapeligråd for lakseforvaltning til å være i fareklasse 1. (gul) [Temarapport6.pdf](#). Manndalselva er den siste gjenværende lakseelva i Kåfjord kommune og er allerede under press fra flomtiltak og eksisterende oppdrett i fjorden. Vandringsruten til smolten som vandrer ut av Manndalselva, passerer allerede et oppdrettsanlegg i svært nær tilknytning til Manndalselva, en ny lokalitet på Ysteby, vil det bety ytterligere utfordringer knyttet til lakselus. Tidevannstrømmer og havstrømmer, vil føre lakseluslarver inn Kåfjorden og smolt fra Manndalselva vil få store utfordringer med å vandre ut uten stort lusepåslag. Vi er også bekymret for sjørøyebestanden etter nylige funn fra Havforskningsinstituttet.³ Rømt oppdrettsfisk er allerede nå en negativ faktor på tilstanden til villaksen i Manndalselva. Vi minner også om at klimaendringer i fremtiden vil føre til økning i lakselus.⁴ Hensynet til en villaksbestand på rødlista⁵ og muligheten til å drive laksefiske som friluftslivsaktivitet mener vi er tungtveiende grunner for at en dispensasjonssøknad ikke bør innvilges da dette er vesentlige hensyn som blir tilsidesatt ved en slik dispensasjon.

Dispensasjon kan ikke gis dersom hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, eller hensynene i lovens formålsbestemmelse, blir vesentlig tilsidesatt. I tillegg må fordelene ved å gi dispensasjon være klart større enn ulempene etter en samlet vurdering. Det kan ikke dispenseres fra saksbehandlingsregler. Plan og bygningsloven § 19-2, andre ledd.

Naturmangfold, hvitfisk og matauk- samt hensyn til eksisterende næringer

«Pelletssei» og utslipp til det marine miljø er begge kjente faktorer som påvirker både friluftsliv og «matauk» samt naturtyper og arter i sjø- dette gjelder ikke minst trange fjorder som Kåfjord. I tillegg er det kjent fra tidligere planprosesser at villfisknæringen ikke vil kunne fortsette sitt fiske i området- dette mener vi er alvorlig da det er ønskelig at næringer som driver i næringer med lavt økologisk fotavtrykk kan fortsette med dette. Det fremgår også av strategi for næring som ligger ute på begrenset høring i disse dager at fiskeri og rekruttering er noe kommunen ønsker å satse på- da er det viktig at sjøområdene planlegges i tråd med slike mål.

³ **Om sjørøye og sjørørret:** – Begge disse artene har sine næringsvandringene inne i fjordsystemene, og vil dermed være mer eksponert for lus fra oppdrettsanlegg som ligger i nærheten av vassdraget de kommer fra. Det vi ser er at fisk som blir smittet av lus korter ned oppholdet i sjøen. De må tilbake til ferskvann for å bli kvitt lusa.

– Dette betyr at de ikke får med seg så mye næring som de ville gjort dersom de ikke hadde lus. Det får en direkte påvirkning på fiskens vekst, og med store lusepåslag: overlevelsesmulighet. Med mye lakselus i et område må en forvente nedgang i bestandene.

Under forsøkene i Rungavassdraget har forskerne oppdaget noe nytt, de har sett at sjørøye er mer utsatt enn sjørørret.

– Her kunne vi studere begge artene under like forhold. Når sjørøye og sjørørret hadde stått like lenge i samme kar med lusesmitte ser vi at tallet på lus som har festet seg til skinnet er klart høyere på sjørøya, sier Bøhn. Sitat reportasje Nordlys: <https://www.nordlys.no/lakselus-far-sjoroye-til-a-endre-adferd-spiser-mindre-for-a-unnslippe-doden/s/5-34-1645480>

⁴ <https://www.hi.no/hi/nyheter/2021/august/varmere-klima-gir-mer-lakselus>

⁵ <https://artsdatabanken.no/lister/rodlisterforarter/2021/8149>

Akvakultur og innovasjon

I nevnte strategi for næring er også bærekraftsmål om innovasjon og industri, samt åpning for oppdrett av arter som skjell, tang og tare nevnt som muligheter. FNF Troms vil vise til at fokuset på lukkede anlegg er en ønsket utvikling grunnet miljøutfordringene næringen har med rømming, lus, utslipp og biosikkerhet og sykdommer.⁶ Det er også satt ned et nasjonalt utvalg som skal vurdere hele tillatelsesordningen for akvakultur der blant annet hensynet til ny teknologi og regelverk trekkes frem som utfordringer man trenger løsninger på.⁷ Det kan derfor tenkes løsninger som i mye større grad ivaretar hensyn til anadrom fisk, hvitfisk, utslipp og andre miljøutfordringer som kan komme kommuner som Kåfjord til gode uten å måtte ofre grunnlaget for sine lakseelver, fiskeri, friluftsliv og bolyst.

Konklusjon

Ny lokalitet (uavhengig av om dette er midlertidig eller ei) for oppdrett av laks i åpne anlegg er et inngrep i natur som medfører store virkninger for natur, miljø og friluftsliv. Det er vesentlige hensyn som blir tilsidesatt og vi kan ikke se at fordelene oppveier ulempene i en slik sak. Vi anbefaler kommunen å si nei til dispensasjonssøknaden.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms

⁶ <https://nofima.no/fakta/ulike-typer-oppdrettsanlegg/> og her: <https://www.akvafuture.com/no/>

⁷ https://www.regjeringen.no/contentassets/97630c54cec44555b84d4902481ba4a1/mandat_justert.pdf